

Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, οι συνδικαλιστές και η Αριστερά

Δεκαέξι χρόνια μετά τις μαθητικές και φοιτητικές κινητοποιήσεις του 1999, ο τότε υπουργός Παιδείας Γεράσιμος Αρσένης ανατρέχει στο οργανμένο κλίμα της περιόδου μέσα από το βιβλίο του «Γιατί δεν έκατσα καλά» που αναμένεται να κυκλοφορήσει

Ήταν σύνθημα και γίνεται τίτλος. Το «Κάτσε καλά Γεράσιμε» έγραψε ιστορία το 1999 ως αιχμή του δόρατος στον αγώνα των μαθητών εναντίον του τότε υπουργού Παιδείας Γεράσιμου Αρσένη. Οι καταλήψεις και τα μπλόκα μπήκαν στην ημερίδα «διδασκτέα» ώδη ως αντίδραση στη μεταρρύθμιση που είχε εξαγγελθεί (για την ιστορία, ο Αλέξης Τσίπρας ήταν γραμματέας της Σπουδάζουσας Αθηνάς της Νεολογίας Συνασπισμού). Δεκαέξι χρόνια μετά, ο Γεράσιμος Αρσένης μέσα από το βιβλίο του «Γιατί δεν έκατσα καλά», που κυκλοφορεί εντός των ημερών, απευθύνει αιχμές στη «μειοψηφία των αριστεριστών συνδικαλιστών», αλλά και στο λεγόμενο εκουγχρονιστικό μπλόκ – γύρω από τον πρώην πρωθυπουργό Κώστα Σημίτη – που στάθηκε «διστακτικό να στηρίξει» τη μεταρρύθμιση.

Στη μεγάλη εικόνα της εποχής ο πρώην υπουργός εντάσσει και τις διαφορές σε θέματα εξωτερικής πολιτικής και άμυνας (π.χ. οι S-300, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις). «Ο χειρισμός των εθνικών θεμάτων από το δίδυμο Πάγκαλου - Παπανδρέου δεν με έβρισκε σύμφωνο. Ήμουν αντίθετος στη λεγόμενη βήμα προς βήμα προσέγγιση με την Τουρκία» αναφέρεται χαρακτηριστικά.

«Οι έλληνες κατάστασαν στην Παιδεία "δεν πείει άλλο". Ελάχιστοι όμως αγκάλισαν την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση ως ευκαιρία συστημικής αλλαγής. Η υπάκουσα κατάσταση μπορεί να μην ήταν φε-στη, αλλά οι παρμετροί ήταν γνωστές και όλοι, λίγο-πολύ, είχαν βουλευτεί ή είχαν προσοφροσφεί παθητικά. Η εκπαιδευτική μεταρρύθμιση, όπως κάθε συστημική αλλαγή, αλλάζει ισορροπίες, ξεβραδίζει πολλούς και, πρωτίτως, δημιουργεί αβεβαιότητα για τη θέση του κάθε συντελεστή στη νέα κατάσταση. Είναι κανόνες το νέο να δημιουργεί ταυτόχρονα και φόβο και ελπίδα και είναι εύλογο ο φόβος για το νέο να κυριαρχεί στα πρώτα στάδια της εφαρμογής. Το διακυβερμα κάθε συστημικής αλλαγής είναι, μέσα από την πράξη, να μετασχηματίσει τον φόβο σε ελπίδα και να κερδίσει δυναμικά κοινωνικά στοιχεία στο στοιχείο της αλλαγής».

Οι συνδικαλιστές

«Μέσα στον χώρο του συνδικαλισμού αναπτύχθηκε μια ιδιόμορφη πλειοδοσία ως προς το ποια ομάδα θα αποδειχθεί πιο αγωνιστική, πιο αντεξουιστοτική και διεκδικητική. Η μικρή μειοψηφία των καλά όμως οργανωμένων αριστεριστών κατόρθωσε να εξελιχθεί, με αυτά τα χαρακτηριστικά, σε πρωτοπορία την οποία αναγκάσθηκαν να ακολουθήσουν οι συνδικαλιστές του ΚΚΕ, του ΠΑΣΟΚ ακόμα και της ΝΔ (ΔΑΚΕ)».

«Ο εκπαιδευτικός συνδικαλισμός παρουσίαζε συμπτώματα "ραφειοκρατικοποίησης", ενός φαινομένου που τραυμάτισε την υγιή ανάπτυξη του συνδικαλιστικού κινήματος στην Ελλάδα τις τελευταίες δεκαετίες. Τα ηγετικά κλιμάκια του συνδικαλισμού είχαν καταληφθεί από "επαγγελματίες" συνδικαλιστές, στα διοικητικά συμβούλια μάλιστα της ΟΑΜΕ και της ΔΟΕ ήταν κυρίαρχη η παρουσία ατόμων με μακρά θητεία (ακόμη και εκκοσμητί) που σηπαιεί ότι ουσιαστικά δεν είχαν διδάξει σε τίδη σχολείου. Οι "συνάλλαγες" αυτών των ηγεσιών με την εκδότερη εξουσία και τα κόμματα διεκτετατώνταν χωρίς ουσιαστική εταφή με τα μέλη, αφού στις αποφάσεις των τοπικών ή περιφερειακών οργάνων ήταν ελάχιστα τα μέλη που συμμετείχαν και αυτά ανήκαν σε καλά οργανωμένες μειοψηφίες. Το μεγάλο έλλειμμα γνώσης

ΦΗΦΟΠΗΣ ΠΕΝΤΖΗΣ

αντιπροσωπευτικότητας καταργούσε στην πράξη τον ρόλο του ενδιάμεσου φορέα και καθιστούσε δυσχερή τον γνήσιο διάλογο μεταξύ της ηγεσίας του υπουργείου και των εκπαιδευτικών».

Οι καταλήψεις και οι μαθητές

«Οι καταλήψεις στα σχολεία δεν θα έπαιρναν τις διαστάσεις που πήραν σε όλη την περίοδο της μεταπολίτευσης, αν δεν υπήρχε ευθεία ανάμειξη των αριστερών κομμάτων στις κινητοποιήσεις των μαθητών. Η ανάμειξη κομμάτων στην οργάνωση κινητοποιήσεων δεν αποσκοπούσε μόνον σε κομματικά σφέλη εις βάρος της κυβέρνησης αλλά κυρίως στη στρατολόγηση κομματικών στελεχών από τους μαθητές που διακριθκαν για τις ηγετικές τους ικανότητες στις "προσομοιώσεις του επαναστατικού αγώνα"».

«Οι μαθητές, χωρίς να έχουν πλήρη εικόνα, είχαν παγινδυνεί στην προπαγάνδα των ΜΜΕ και των ιδίων των εκπαιδευτικών ότι το νέο σύστημα θα τους εξόντωνε με αυστηρές εξετάσεις, τις οποίες ελάχιστοι θα μπορούσαν να περάσουν. Η προπαγάνδα ήταν επιβίωση και συνεχής, ακόμα και μέσα στις τάξεις».

«Ο εκπαιδευτικός συνδικαλισμός διείθε ότι ένα εξεγερμένο μαθητικό κίνημα θα μπορούσε, ίσως, να επιτύχει εκεί όπου απέτυχαν οι εκπαιδευτικοί, να ακυρώσουν δηλαδή την εκ-

παιδευτική μεταρρύθμιση. Ο εκπαιδευτικός συνδικαλισμός μπορεί να μην οργάνωσε τις καταλήψεις, αλλά σίγουρα τις υπέθαλψε».

Οι «εκουγχρονιστές»

«Το εκουγχρονιστικό μπλόκ, που ήταν το πολιτμήθεστορο στους συνδικαλιστές και στους κυβερνητικούς αξιωματούχους, ήταν τουλάχιστον διστακτικό να στηρίξει τη μεταρρύθμιση και μέσω αυτής έναν πολιτικό που ακόμα θεωρούσαν ως βασικό πολιτικό αντίπαλο του Κ. Σημίτη».

«Ο Κ. Σημίτης στηρίξε τη μεταρρύθμιση, τουλάχιστον μέχρι τον χειμώνα του 1999, αν και το εγχείρημα αυτό δεν τον βέρμανε ιδιαίτερα ούτε το αισθάνθηκε δικό του, προσωπικό έργο. Δεν ήταν άλλωστε τμήμα της πορείας προς την ΟΝΕ, που ήταν το πρόγραμμα του. Αντιστάθηκε, οφείδω να πω, στις πιέσεις των συνδικαλιστών της ΠΑΣΣΚΕ που ήταν μάλιστα και εκουγχρονιστές και δικό του υποστηρικτές».

Η στάση της Αριστεράς

«Γνώριζα ότι ο θεσμός της αξιολόγησης δεν είναι μέρος της κοινότητας μας. Δεν είχα, όμως, συνειδητοποιήσει πόσο βαθιά ριζωμένη είναι η αντίδραση σε κάθε μορφή αξιολόγησης».

«Γνώριζα ότι η στάση της Αριστεράς στο θέμα της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης εμπροδότησε σε μεγάλο βαθμό από τα συνδικαλιστικά της στελέχη και τα λανθασμένα αντίληψη ότι η ιστορική στιγμή

PRISMA

«Οι καταλήψεις στα σχολεία δεν θα έπαυγαν τις διαστάσεις που πήραν σε όλη την περίοδο της Μεταπολίτευσης, αν δεν υπήρχε ευθεία ανάμειξη των αριστέρων κομμάτων στις κινητοποιήσεις των μαθητών»

«Ο εκπαιδευτικός συνδικαλισμός διείξε ότι ένα εξεργεμένο μαθητικό κίνημα θα μπορούσε, ίσως, να επιτχει εκεί όπου απέτυχαν οι εκπαιδευτικοί, να ακυρώσουν δηλαδή την εκπαιδευτική μεταρρύθμιση»

να πάρει θέση και να έλθει σε σύγκρουση μαζί μου. Αυτό όμως το ανοιχτό μέτωπο, που άνοιξε από τη νύχτα των Ιμίων, στάθηκε ένα συνεχές ομηείο τριβής και φυσικά επιβάρυνε τις σχέσεις μου με τον Πρωθυπουργό».

Η αποδόμηση της μεταρρύθμισης

«Από τις αρχές του 2000, το νερό είχε μπει στ' αυλάκι και η λειτουργία του εκπαιδευτικού συστήματος είχε ομαδοποιηθεί. Δεν είναι λοιπόν κατανοητό γιατί ο Κ. Σημίτης ενέδωσε σε πιέσεις και επέτρεψε να αποδομηθεί η μεταρρύθμιση. Αν έδινε εντολή να συνεχισθεί η εφαρμογή της, με τις ενδεδειγμένες βελτιώσεις που θα προέκυπταν από αντικειμενικά αξιολόγησις της εφαρμογής, θα είχε ένα σημαντικό μεταρρυθμιστικό έργο να παρουσιάσει στις εκλογές του 2004 και θα είχε βάλει νερό θεμέλια για ένα σύγχρονο και αναβαθμισμένο εκπαιδευτικό σύστημα. Έκασε μια εξαιρετική ευκαιρία για τον τόπο, την κυβέρνηση του και τον εαυτό του. Κρίμα...».

«Μέσα στα ερείπια επέζησαν και μερικοί θεομοί: το ολόημερο σχολείο, η πρόσθετη διδακτική στήριξη, ο επαγγελματικός προσανατολισμός, τα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας, το ποσοποιητικό γλωσσομάθειας, η διεύρυνση της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ο διαγωνισμός του ΑΣΕΠ για τις προσλήψεις των εκπαιδευτικών, το ποσοποιητικό παιδαγωγικής και διδακτικής επάρκειας...».

Το δίδαγμα

«Το βασικό συμπέρασμα που συνάγα από τη δική μου εμπειρία, είναι ότι ο δρόμος για τις μεταρρυθμίσεις που έχει ανάγκη η παγκόσμια κοινότητα, θα ανοίξει, μόνο όταν επιτευχθεί η μεγάλη μεταρρύθμιση του πολιτειακού μας συστήματος και εγκαθιδρυθεί η δημοκρατία του 21ου αιώνα. Δεν βλέπω σημάδια αλλαγών στον ορίζοντα. Γι' αυτό πιστεύω ότι όσοι είμαστε στρατευμένοι στην υποθεση της προόδου θα πρέπει να είμαστε πρόθυμοι να συνεχίσουμε να τολμούμε, χωρίς να λογαριάζουμε το πολιτικό ή το προσώπιακό κόστος. Ο δρόμος της προόδου είναι στραμμένος από αποτυχίες, αλλά είναι η απρόσμενη επιτυχία που, τελικά, κάνει τη διαφορά».

1. Ο Γεράσιμος Αρσένις, ο υπουργός Παιδείας της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης του 1999, ήταν το αλξίκερανο που τράβηξε πάντα του όλες τις αντιθέσεις από συνδικαλιστικούς αλλά και πολιτικούς χώρους. Στο βιβλίο του αφηνει αιχμές για τον εκπαιδευτικό συνδικαλισμό αλλά και για τη στάση που κράτησε η Αριστερά απέναντι στις προτεινόμενες αλλαγές της εποχής για την Παιδεία

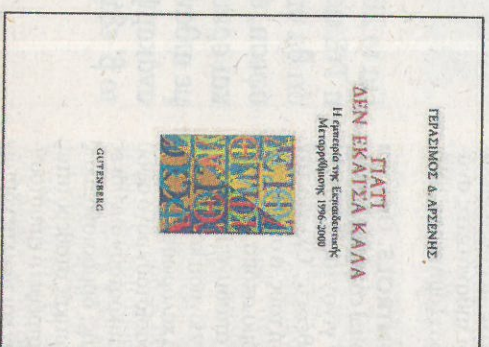
2, 3. Οι μαθητές «στα κήκελα». Η θεομοθέτηση των Πανελλαδικών Εξετάσεων σε Β' και Γ' Λυκείου και η πρόταση για κατάργηση των μετέτακτών για τους αποφοίτους Λυκείου ήταν η θρυαλλίδα που εκτινάξε τις μαθητικές και φοιτητικές κινητοποιήσεις του 1999

ICON PHOTOPRESS

πολιτικής και άμυνας (π.χ. η Συμφωνία Μαδρίτης, οι S-300, οι ελληνοτουρκικές σχέσεις) και την επίτωση αυτών των διαφορών στην υλοποίηση της εκπαιδευτικής μεταρρύθμισης. Αναφέρεται χαρακτηριστικά:

«Ο χειρισμός των εθνικών θεμάτων από το δίδυμο Παγκάλου - Παπανδρέου δεν με έβρισκε σύμφωνο. Ημουν αντίθετος στη λεγόμενη βήμα προς βήμα προσέγγιση με την Τουρκία, καθώς ουσιαστικά επρόκειτο για μια πολιτική κατευνασμού, όπως επίσης και στην αποδίκηση του Ενωτικού Αμυντικού Χώρου Ελλάδας - Κύπρου. Σε μια συνεδρίαση του ΕΓ στις 27-01-1997, χαρακτηρισία "αετιαρκέστατη την εθνική μας στρατηγική", προκαλώντας την έντονη αντίδραση του Θ. Παγκάλου, ο οποίος χαρακτηρισίσε την ομιλία μου στην Κύπρη κατά την Ημέρα Μνήμης Μακαρίου στις 19-01-1997 αντίθετη στην πολιτική του υπουργείου Εξωτερικών. Η ομιλία μου ήταν στο πνεύμα της πηγής θέσιν του ΠΑΣΟΚ πάνω σε αυτά τα θέματα, αλλά ερχόταν εμφανώς σε αντίθεση με την υπό εκκώλωση νέα εξωτερική πολιτική. Πρόθεσή μου ήταν να πιέσω το θέμα για επίλυση των όποιων διαφορών, ώστε να μην υπάρξει διγλωσσία που σύγχυση μόνο μπορούσε να δημιουργήσει στο κόμμα αλλά και στο ευρύτερο κοινό. Στη σύζτηση αυτή, ο κ. Γ. Παπανδρέου συντάχθηκε με τον κ. Παγκάλο, ενώ ο υπουργός Άμυνας ο κ. Α. Τσοχατζόπουλος, αν και το θέμα τον αφορούσε, δεν πήρε θέση. Ο Κ. Σημίτης, που προφανώς συμφωνούσε με τον κ. Παγκάλο, απέφυγε

Γεράσιμος Δ. Αρσένις
«ΓΙΑΤΙ ΔΕΝ ΕΚΑΤΙΣΑ ΚΑΑΑ»
 Η ΕΜΠΕΙΡΙΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ
 1996-2000
 Εκδόσεις Gutenberg

Τα εθνικά θέματα και η εξωτερική πολιτική

Στο βιβλίο του ο πρώην υπουργός αναφέρει τις διαφορές που προέκυψαν σε θέματα εξωτερικής